

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός Γνωμοδοτήσεως 535/ 2000

**ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Α΄ ΤΜΗΜΑ**

Συνεδρίαση 9.10.2000

Σύνθεση:

Προεδρεύων : Ρίζος Αντωνακόπουλος, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Νομικοί Σύμβουλοι :Γ. Πατρινέλης, Χρ. Παπαχρίστου, Δ. Γριμάνης,
Ν. Κασιμίπας, Θ.Θεοφανόπουλος , Ε. Τριτάς, Θ.Ηλιάκης.

Εισηγητής: Θεόδωρος Θεοφανόπουλος, Νομικός Σύμβουλος.

Αριθ. Ερωτήματος : ΥΠ.ΠΟ./ Διεύθυνση Λαϊκού Πολιτισμού/ Τμήμα Γ΄
αρ. πρ.180/3079/17.3.2000

Περίληψη Ερωτήματος:Εάν στο πλαίσιο της κειμένης νομοθεσίας είναι
σύννομη η κατεδάφιση, κηρυχθένος από το ΥΠ.ΠΟ. ως
διατηρητέου, κτιρίου βάσει πρωτοκόλλου επικίνδυνα
ετοιμόρροπτης οικοδομής, χωρίς αποχαρακτηρισμό του από
το ΥΠ.ΠΟ..

Επί του ερωτήματος τούτου το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
εγνωμοδότησεν ως ακολούθως:

I. Κρίσιμες διατάξεις – Εννοια τούτων.

A. Από τις διατάξεις του άρθρου 24 παρ. 1 του ισχύοντος Συντάγματος καθιερώνεται ειδικώς, το πρώτον, αυξημένη προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, ήτοι των μνημείων και λοιπών στοιχείων που προέρχονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα και συνθέτουν την ιστορική, καλλιτεχνική, τεχνολογική και εν γένει πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας. Η προστασία αυτή περιλαμβάνει αφενός μεν την εις το διηνεκές διατήρηση των εν λόγω πολιτιστικών στοιχείων, αφετέρου δε τη δυνατότητα επιβολής γενικών περιορισμών ή ιδιαίτερων μέτρων για την αποφυγή οποιασδήποτε βλάβης, αλλοιώσεως ή υποβαθμίσεως του περιβάλλοντος τα μνημεία χώρου (Ολομ.ΣτΕ 3146/1986 Επιθ.Δημ.Διοικ.Δικ.1986 σελ.264 επ.).

B. Με τις διατάξεις του ν.1469/1950 «Περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενεστέρων του 1830», που έχει διατηρηθεί σε ισχύ κατ' άρθρο 112 παρ. 1 του Συντάγματος, σκοπείται η προστασία δύο κατηγοριών ακινήτων αντικειμένων : αα) οικοδομημάτων ή μνημείων μεταγενεστέρων του έτους 1830, χαρακτηριζομένων ως έργων τέχνης χρηζόντων ειδικής προστασίας (άρθρο 1 παρ.1) και ββ) κτισμάτων που έχουν ιστορική σπουδαιότητα, και είναι νεώτερα του έτους 1830.

Γ. Από τις διατάξεις του άρθρου 52 του ισχύοντος αρχαιολογικού νόμου (κ.ν. 5351/1932) το οποίο εφαρμόζεται και για τα προαναφερθέντα ακίνητα του ν.1469/1950, λόγω ρητής παραπομπής σ' αυτό, προβλέπεται ότι, η επισκευή ή καθ' οιονδήποτε τρόπο μετασκευή εκκλησιών ή άλλων καλλιτεχνικών και ιστορικών μνημείων και οικοδομημάτων παλαιότερων του 1830, γίνεται μόνον μετά από έγκριση του Υπουργείου Εθν.Παιδείας (ήδη Πολιτισμού) που παρέχεται μετά από γνωμοδότηση του αρχαιολογικού συμβουλίου. Οι τρεις τελευταίες παράγραφοι του άρθρου τούτου αντικαταστάθηκαν με την παράγραφο 5 του άρθρου 32 του ν.1337/1983, ως εξής:

« Οι επισκευές, όσες κατόπιν γνωμοδότησεως του Αρχαιολογικού Συμβουλίου επιβάλλεται να γίνουν σε αρχαία ή ιστορικά κτίρια που ανήκουν σε ιδιώτες ή νομικά πρόσωπα, πρέπει να εκτελούνται από τους ίδιους απροφασίστως και χωρίς αναβολή, με δική τους δαπάνη.

Σε περίπτωση αρνήσεως των ενδιαφερομένων να εκτελέσουν τα υποδεικνυόμενα έργα, το Δημόσιο εκτελεί τις επισκευές με δική του δαπάνη. Σε αυτή όμως την περίπτωση μπορεί να καταλογίζει τη σχετική δαπάνη σε βάρος των υποχρέων.

Οι ιδιοκτήτες ή νομείς των κτιρίων αυτών έχουν την υποχρέωση να δέχονται τις πιο πάνω παρεμβάσεις.

Σε περίπτωση όμως που οι υπόχρεοι βρίσκονται σε αδυναμία να αντιμετωπίσουν αυτή τη δαπάνη, μπορεί το σύνολο ή μέρος της δαπάνης επισκευών να αναληφθεί από το Δημόσιο.

Με το Π. Δ/γμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού και Επιστημών, μπορεί να ρυθμιστούν οι διαδικασίες για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής, τα αρμόδια για κάθε περίπτωση όργανα, οι διοικητικές κυρώσεις για πράξεις ή παραλείψεις που ανησιβούν στις πιο πάνω διατάξεις και κάθε σχετική ή συμπληρωματική λεπτομέρεια».

Σημειώνεται ότι μέχρι σήμερα δεν έχει εκδοθεί το προβλεπόμενο από τις διατάξεις αιτίες πρ. δ/γμα, εν αντιθέσει με τα διατηρητέα ακίνητα του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. για τα οποία έχει εκδοθεί σχετικά το από 15/28.4.1988 πρ.δ/γμα (317Δ). Το Ν.Σ.Κ. όμως, με τις υπ' αριθ. 528/1996 και 474/2000 γνωμοδοτήσεις του, έχει δεχθεί ότι δυνατότητα εφαρμογής από το ΥΠ.ΠΟ. των άνω διατάξεων του άρθρου 52 του κ.ν.5351/1932, και άνευ του προβλεπόμενου από αυτές πρ. δ/τος, υφίσταται για όσα θέματα οι διατάξεις αυτές είναι αυτάρκειες και μπορούν να λειτουργήσουν και να εφαρμοσθούν ευθέως.

Δ. Το π.δ. της 13/22.4.1929 «Περί επικινδύνων οικοδομών», που εξακολουθεί να ισχύει και μετά τις επενεχθείσες, δια του ν.2831/2000 στο Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό (ΓΟΚ – ν.1577/1985), διακρίνει τις επικίνδυνες, από **στατική και δομική άποψη**, οικοδομές σε «κοινώς ετοιμόρροπες» και «επικινδύνως ετοιμόρροπες», όταν ο κίνδυνος είναι άμεσος (άρθρο 1 παρ. 2 και ήδη άρθρο 422 παρ. 2 του κωδικοποιητικού των διατάξεων τούτων π.δ/τος της 14.7/27.7.1999-Δ' 580/1999). Για τον χαρακτηρισμό οικοδομής ως κοινώς ετοιμόρροπης το άνω διάταγμα προβλέπει διαδικασία συντάξεως εκθέσεως αυτοψίας (πρωτοκόλλου), που καθορίζει το είδος και την έκταση του κινδύνου και τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την άρση του κινδύνου (άρθρο 4 και

ήδη άρθρο 425 του άνω κωδικοποιητικού π.δ/τος), καθώς και διαδικασία υποβολής ενστάσεων εκ μέρους των ενδιαφερομένων, για την αναθεώρηση της εκθέσεως αυτοψίας (άρθρο 5 και ήδη άρθρο 426 του άνω κωδικοποιητικού π.δ/τος). Τέλος, σχετικά με τις επικινδύνως ετοιμόρροπες κατασκευές, το άρθρο 7 παρ. 1 του ίδιου π. δ/τος (ήδη άρθρο 428 του ως κωδικοποιητικού π.δ/τος) ορίζει τα ακόλουθα: «Εις περίπτωσησιν επικινδύνως ετοιμορρόπων κατασκευών (άρθρο 1 παρ. 2), την έκθεσιν καταρτίζει επιτροπή, καταρτιζόμενη κατά τα εφ' εξής οριζόμενα και μετά τριήμερον από της κοινοποιήσεως αντιγράφου της εκθέσεως αυτής εις τον ιδιοκτήτην και τους ενοίκους, προβαίνει η αστυνομική αρχή ευθύς αμέσως εις την κατεδάφιση της επικινδύνου κατασκευής, αποκλειομένης οιασδήποτε ενστάσεως ή παρεμβάσεως. Εάν η επιτροπή διαπιστώσει σοβαρού και άμεσου κινδύνου, κατόπιν σχετικής περί τούτου μνεύς εν τη εκθέσει της δύναται η κατεδάφισις να συντελεσθεί παραχρήμα».

Ε. Η νομολογία του ΣτΕ ερμηνεύουσα τις άνω διατάξεις και ειδικότερα το εάν μπορεί να υπαχθούν στην προστασία του ν.1469/1950 και ετοιμόρροπα και κατεδαφιστέα οικοδομήματα και κτίσματα, δέχεται παγίως τα εξής:

Η εφαρμογή των διατάξεων του ν.1469/1950 ουδόλως εξαρτάται εκ του ότι τα σχετικά οικοδομήματα είναι δεκτικά ή όχι επισκευής ή μειασκευής (Σ.τ.Ε. 2149/1994, 2991/1984 κ.α.). Ειδικότερα ο χαρακτηρισμός ενός οικοδομήματος ως επικινδύνως ετοιμορρόπου κατά την διαδικασία του προαναφερθέντος πρ. δ/τος της 13/22-4-1929 δεν αποκλείει τον έν συνεχεία χαρακτηρισμό αυτού, οσάκις συντρέχονται οι προς τούτο όροι, είτε ως έργου τέχνης (άρθρο 1 παρ. 1 ν.1469/50) χρήζοντος ειδικής κρατικής προστασίας ή ως ιστορικού (άρθρο 5 ν.1469/1950) χρήζοντος, επίσης, της αυτής κρατικής προστασίας. (Σ.τ.Ε. 5227/1996, 2149/1994). Στην περίπτωση όμως αυτή πρέπει, προ του χαρακτηρισμού του κτίσματος τούτου ως διατηρητέου, να έχει προηγηθεί κρίση της αρμοδίας Αρχαιολογικής Υπηρεσίας ότι τούτο είναι από τεχνικής απόψεως επισκευάσιμο και εντεύθεν διατηρητέο. (Σ.τ.Ε. 1296/1981 κ.α.). Διότι η διαπίστωση και αξιολόγηση των όρων τούτων καθώς και των εν συνεχεία εννόμων συνεπειών των, περιλαμβανομένου και του θέματος της κατεδαφίσεως, εάν δηλαδή αυτή θα είναι ολική ή μερική, εάν θα γίνει με

προηγούμενη διατήρηση ορισμένων μορφολογικών στοιχείων ή τμημάτων της οικοδομής, υπό ποιούς όρους κ.λ.π., είναι έργο όχι του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. **αλλά του Υπουργού Πολιτισμού, ο οποίος δέον απαραίτητως να έχει λόγο πριν ή αρχίσει η κατεδάφιση του ως ετοιμορρόπου κριθέντος κτιρίου** (Σ.τ.Ε. 2149/1994, π.ρ.β.λ. Σ.τ.Ε. 732/1982). Σύμφωνα, επίσης, με την παραπάνω δοθείσα ερμηνεία των διατάξεων τούτων είναι και η συναφής θεωρία (Ε.Δωρής το Δίκαιο των Αρχαιοτήτων Εκδόσεις Α.Ν.Σάκκουλα Αθήνα-Κομοτηνή 1985 σελ. 309), κατά την οποία δεν αποκλείεται κατ' αρχήν η κήρυξη ενός κτιρίου ως χρήζοντος ειδικής προστασίας (ν.1469/1950) και αν έχει χαρακτηριστεί από το αρμόδιο όργανο της Πολεοδομικής Υπηρεσίας ως ετοιμόρροπο και κατεδαφιστέο ή ετοιμόρροπο και κατερειπωμένο ή επικινδύνο ή απαιτούνται για τη συντήρησή του εκτεταμένες επισκευές. Στις περιπτώσεις όμως αυτές πρέπει, προς ίου χαρακτηρισμού ως διατηρητέου του κτιρίου τούτου, να έχει προηγηθεί κρίση της αρμοδίας Αρχαιολογικής Υπηρεσίας ότι τούτο είναι από τεχνικής απόψεως επισκευάσιμο και εντεύθεν διατηρητέο.

II. Απάντηση στο τιθέμενο ερώτημα.

Από όλα τα προηγουμένως (υπό στοιχείο I) εκτιθέμενα συνάγονται τα εξής:

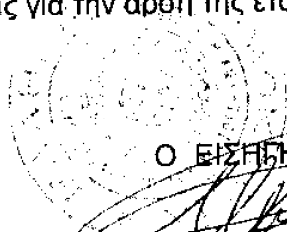
A. Εφόσον έχει κριθεί παγίως από το ΣΤΕ ότι, στην προστασία των διατάξεων του ν.1469/1950 μπορεί να υπαχθούν και ετοιμόρροπα και κατεδαφιστέα κτίσματα, παρέπεται σαφώς ότι και στην περίπτωση κατά την οποία έχει εκδοθεί κατά νόμο από την αρμόδια Υπηρεσία (Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. κλπ) πρωτόκολλο επικινδύνως ετοιμορρόπου οικοδομήματος ή κτίσματος που έχει προηγουμένως χαρακτηριστεί από το ΥΠ.ΠΟ. ως διατηρητέο κατά τις διατάξεις του ν.1469/1950, έχει απαραίτητως λόγο ο Υπουργός Πολιτισμού στο θέμα της κατεδαφίσεώς του και πριν ή αρχίσει αυτή. Ετσι: α)Εάν είναι δυνατή η, δι' ορισμένων συγκεκριμένων και αιτιών τις αρμόδιες Υπηρεσίες αυτού (ΥΠ.ΠΟ.) υποδεικνυομένων τεχνικών επεμβάσεων (αναστηλώσεις, αποκαταστάσεις κλπ) στο διατηρητέο αυτό οικοδόμημα ή κτίσμα, διατήρηση του όλου ή μέρους του, εφόσον βεβαίως με τη διατήρηση αυτή εξακολουθούν να πληρούνται οι οικείες προϋποθέσεις του ν.1469/1950, τότε σε μια τέτοια περίπτωση δεν είναι δυνατός ο ολικός ή μερικός αποχαρακτηρισμός του διατηρητέου τούτου από το ΥΠ.ΠΟ..

Δηλαδή η ανάκληση (ολική η μερική) της διοικητικής πράξης του ΥΠ.ΠΟ. η οποία είχε χαρακτηρίσει το οικοδόμημα ή κτίσμα τούτο ως διατηρητέο, β) στην αντίθετη όμως περίπτωση που δεν θα είναι δυνατή η δι' οιασδήποτε τεχνικής επέμβασης ή μέσου διατήρηση του όλου ή μέρους του διατηρητέου οικοδομήματος ή κτίσματος, τότε το ΥΠ.ΠΟ. πρέπει να αποχαρακτηρίσει αντίστοιχα, το διατηρητέο τούτο προ της κατεδαφίσεώς του σύμφωνα με το προαναφερθέν πρωτόκολλο.

Β. Όμως ως εκ του γεγονότος ότι στις παραπάνω περιπτώσεις επικινδύνως ετοιμορρόπου διατηρητέου οικοδομήματος ή κτίσματος είναι εμφανής και ηρόδηλος ο κίνδυνος πτώσεως ή καταρρεύσεως τούτου και εντεύθεν ο κίνδυνος για ανθρώπους (τραυματισμών, ζώων) και πράγματα, πρέπει το ΥΠ.ΠΟ. να επιλύει τέτοιες υποθέσεις άμεσα, έστω και εάν τα ως άνω διατηρητέα οικοδομήματα ή κτίσματα ανήκουν σε τρίτα, εκτός του Κράτους (Δημοσίου), πρόσωπα. Έτσι μέχρις ότου επιλυθεί το ως άνω θέμα του αποχαρακτηρισμού ή μη αποχαρακτηρισμού του διατηρητέου το ΥΠ.ΠΟ να λαμβάνει, δια των αρμοδίων Υπηρεσιών του, τα άμεσα κατεπείγοντα και κατάλληλα μέτρα προς αποφυγήν οιασδήποτε κινδύνου σε ανθρώπους και πράγματα από το επικινδύνως ετοιμορρόπο διατηρητέο, οικοδόμημα ή κτίσμα, διότι σε περίπτωση καταρρεύσεως με επέλευση θανάτου ή βλάβης της σωματικής ακεραιότητας ανθρώπων ή ζημιάς πραγμάτων, την ευθύνη (αστική και ποινική) φέρει η Υπηρεσία.

Περαιτέρω, σε περίπτωση που το διατηρητέο τούτο κριθεί από αυτό (ΥΠ.ΠΟ.) τελικώς ως μη δυνάμενο να αποχαρακτηρισθεί κατά το παραπάνω εκτιθέμενα, τότε το ΥΠ.ΠΟ. να ενεργήσει επ' αυτού, σύμφωνα με τις ως άνω, αυτάρκεις προς τούτο, διατάξεις του άρθρου 52 του κ.ν. 5351/1932, τις κατάλληλες τεχνικές επεμβάσεις για την άρση της ετοιμορροπίας τούτου.

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

Θεόδωρος Α. Θεοφανόπουλος

Νομικός Σύμβουλος Ν.Σ.Κ.

ΕΘΕΩΡΗΘΗ

Αθήνα 17-10-2000

Ο Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Ρίζος Αντωνιάκος